

**UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ**

OM – DEMNITATE - LIBERTATE

**Adoptarea pentru prima dată pe pământ românesc,
în Principatul Transilvaniei,
a Principiului Libertății Religioase
și evoluția acestuia într-un timp relativ scurt de 25 de ani
(1543-1568)**

TEZA DE ABILITARE

DOMENIUL: TEOLOGIE

- REZUMAT -

Ps.Conf.univ.dr. Ioan-Gheorghe ROTARU

**Cluj-Napoca
2017**

REZUMAT

Teza pe care am pregătit-o pentru certificarea calității de a conduce lucrări de doctorat în domeniul Teologie, consider că răspunde exigențelor impuse de prevederile legislației în domeniu (*Legea educației naționale* nr. 1/2011 și în mod deosebit *Ordinul Ministrului Educației și Cercetării Științifice* nr.3121 din 27.01.2015 prin care se aprobă *Metodologia privind organizarea și desfășurarea procesului de obținere a atestatului de abilitare*). Astfel teza pe care o prezentăm, în vederea obținerii atestatului de abilitare, prezintă rezultatele cercetării științifice și realizările profesionale făcute public în perioada de la obținerea titlului de Doctor în Filosofie (2002) și a titlului de Doctor în Teologie (2009), până la data depunerii dosarului pentru acordarea atestatului de abilitare, deși, considerăm că ar fi potrivit pentru creionarea unei imagini complete privind activitatea didactică și de cercetare, de a fi prezentat și lucrările publicate în/ până la susținerea tezelor de doctorat.

În prima parte a tezei am prezentat în sinteză motivația care m-a determinat să pregătesc această teza pentru susținere în vederea obținerii atestatului de abilitare. Din cele prezentate în cuprinsul tezei rezultă că domeniile mele principale de interes în cercetarea științifică și în activitatea academică au fost și sunt subordonate domeniului teologic, referitor la *Istoria și filosofia religiilor, Istoria bisericească, Drept bisericesc, Dreptul libertății religioase*.

Astfel în această primă parte, preocupările în domeniul meu de activitate au fost concretizate prin publicarea a mai multor cărți ca autor unic (6), a unei cărți în calitate de co-autor, a mai multor volume editate/coordonate, în limbile română și engleză, precum și editarea (co-editor) a 2 volume multilinguale, ca urmare a unor conferințe științifice internaționale sau naționale, alături de un număr important de capitole în cărți, studii și articole de specialitate, precum și a unui număr apreciabil de comunicări științifice prezentate la diverse manifestări științifice (conferințe, simpozioane, seminarii) naționale și internaționale, potrivit *Listei de publicații* depuse la dosar.

Datorită faptului că în decursul istoriei problematica omului, considerat a fi un microcosmos, a preocupat mințile multor oameni înțelepți: filosofi, apologeți, polemisti, Părinți ai Bisericii, teologi, ș.a., omul reprezentând în existență o realitate cu totul specială, care depășește condiția celorlalte forme existențiale, am abordat această vastă tematică în mod special în lucrarea *Aspecte antropologice în gândirea patristică și a primelor secole creștine*, teză de doctorat în

filosofie, în care ne-am propus prin folosirea unor mijloace specifice *Istoriei filosofiei* evidențierea aspectelor antropologice în concepția Sfinților Părinți și a Scriitorilor Bisericești, precum și influența concepțiilor antropologice din filosofia greacă asupra gânditorilor din epoca Patristicii și a primelor secole creștine.¹ Astfel în partea a doua a acestei lucrări, intitulată *Cosmogonie și antropologie în gândirea patristică*, am încercat prezentarea concepțiilor Părinților Bisericii și a Scriitorilor Bisericești despre cosmogonie și antropologie, reliefând faptul că însemnătatea gândirii patristice se regăsește mai ales în tematica și problematica ei. Astfel, obiectul acestei gândiri îl constituie: Dumnezeu, Logosul, lumea și omul, tematică amplu dezbătută în lumea patristică. Piscul gândirii patristice, însă îl constituie învățătura despre *Logos* și *Înțelepciunea* divină. *Logosul* este considerat a fi Persoana divină în jurul căreia gravitează întreaga gândire și practică creștină. Sfinții Părinții ai Bisericii au preluat din filosofia greacă numele de *Logos*, însă i-au dat o semnificație nouă, specifică, înțelegând prin el principiul generator și salvator al universului.²

Cât privește lumea, aceasta este considerată în gândirea patristică, ca fiind opera *Logosului* divin, o lume podoabă, o lume miracol. În concepția patristică lumea nu este eternă, ci are un început și se consideră că va avea și un sfârșit. Omul ca o minune a lumii, hotar între lumea sensibilă și lumea inteligibilă, a fost o preocupare a gânditorilor patristici și trebuie menționat faptul că aproape nu a existat Părinte sau Scriitor bisericesc care să nu fi fost preocupat de problemele antropologice, de originea omului, de alcătuirea lui, de esența, rostul și valoarea sufletului și astfel aproape toți Părinții Bisericii au scris câte un tratat despre suflet. Aceasta arată preocuparea de care s-a bucurat omul cu tot ceea ce este el la gânditorii din epoca patristică.³ Privitor la această tematică am scris mai multe studii, publicate în volume sau jurnale de prestigiu din țară sau din străinătate, precum și mai multe comunicări științifice prezentate la diverse conferințe științifice internaționale, publicate în volumele acestora (*Proceedings*) din străinătate:

Alături de problemele antropologice amintite, am fost preocupat și de demnitatea umană, calitate care în exclusivitate, invederează condiția umană, fiind prin excelență o valoare umană, cercetând alături de aceasta și drepturile și libertățile fundamentale ale omului și în mod special de libertatea religioasă. Astfel am analizat omul și demnitatea umană, alături de coordonatele sale de

¹ Ioan-Gheorghe ROTARU, *Aspecte antropologice în gândirea patristică și a primelor secole creștine*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2005, p. 9.

² *Ibidem*, pp. 9-10.

³ *Ibidem*, p. 10.

comportament față de ceilalți membri ai societății, fie credincioși, fie necredincioși, în mai multe studii și articole, conform Listei de lucrări anexate.

Astfel în lucrarea *Sabatarieni în contextul vieții transilvane (sec. XVI-XIX)*, teză de doctorat în teologie, ne-am ocupat cu o pleiadă de aspecte istorice, alături de descrierea unor grupuri de credincioși persecutați pentru credința lor, husiții, anabapțișii, evreii, care au găsit adăpost și libertate religioasă în teritoriile românești, dar și cu ideile Reformei protestante care au pătruns în Transilvania secolului XVI. Așadar, am studiat situația social-politică și religioasă a Transilvaniei, a mediului în care au pătruns ideile Reformei protestante, împreună cu consecințele acestora și cadrul legislativ în materie de libertate religioasă a vremii respective, cu evidențierea faptului că adoptarea principiului libertății religioase de către *Dietele* (organul legislativ) al Transilvaniei, a creat un cadru propice în vederea oficializării (receptării) religiilor din Principat, cu mențiunea expresă că dispozițiile legale se refereau în mod special la religiile recepte și nu la toate religiile sau grupările religioase din Principat.

În acest cadru am studiat apariția sabatarienilor în Transilvania, am cercetat și prezentat diferite aspecte ale istoriei lor, de la apariția și până la dispariția acestora din istorie, iar rodul cercetării se regăsește în trei lucrări. În ciuda diverselor valuri de persecuții care s-au abătut asupra sabatarianismului, acesta supraviețuiește timp de 400 de ani (1580-1980) în regiunile muntoase ale Transilvaniei, printre secui. Datorită evenimentelor politice din vara anului 1944, mulți sabatarieni au fost duși cu forța de către naziști în lagărele de concentrare și exterminare, unde și-au găsit sfârșitul, iar ultimii lor reprezentanți, care au scăpat de lagăr, au trăit până prin anii 1980-1990, după care s-au stins cu totul ca grupare religioasă în timp ce unii dintre ei, care au mai scăpat, fie au emigrat în alte țări, fie s-au integrat în bisericile recunoscute legal în Transilvania.

Toate aceste aspecte legate de subiectele prezentate mai-sus au fost publicate în mai multe cărți, studii, articole și comunicări științifice, conform *Listei de lucrări* anexate. Rezultatele cercetărilor mele, publicate în cărți, studii și articole, comunicări științifice, au fost remarcate și citate în lucrările unor cercetători și teologi. Consider că domeniile studiate, fie în cadrul studiilor doctorale, regăsite în tezele de doctorat sau a tuturor studiilor publicate, lasă deschisă ușa cercetărilor viitoare, în domeniul omului și al demnității umane, al drepturilor și libertăților fundamentale și în mod special al libertății religioase, cercetând și studiind istoria grupurilor religioase minoritare, cu precădere a apariției și dezvoltării bisericilor neo-protestante.

În partea a doua a tezei am prezentat câteva principii, direcții, perspective și obiective în cadrul procesului de dezvoltare a carierei mele academice și de cercetare viitoare, reliefând faptul că îmi propun, în principiu, și după obținerea calității de conducător de doctorat, îmbunătățirea activității didactice și academice prin dezvoltarea tehnicilor de predare și abilităților necesare procesului educațional-didactic în cadrul domeniilor mele de competență actuale (*Istoria și filosofia religilor, Istorie bisericească, Drept bisericesc, Dreptul libertății religioase*), dezvoltarea și extinderea cunoștințelor de specialitate și în mod special aprofundarea cercetării științifice în domeniu.

Cât privesc *direcțiile de dezvoltare a viitoare mele cariere academice și de cercetare științifică*, voi căuta să lucrez mai întâi în același domeniu al omului, al demnității umane, al drepturilor și libertăților fundamentale și în mod special al libertății religioase, cercetând și studiind istoria grupurilor religioase minoritare, cu precădere a apariției și dezvoltării bisericilor neo-protestante, aceasta în cadrul istoriei și filosofiei religiilor. În cazul în care voi obține dreptul de a conduce lucrări de doctorat, atât studiile mele cât și ale doctoranzilor pe care-i voi coordona voi căuta să le îndrept atenția în mod special către istoria cultelor neo-protestante, istorii legate de contextul social-politic al timpului, dar în mod special și de condițiile privitoare la libertatea religioasă și de conștiință, așa cum erau ele la vremea respectivă. Astfel, voi rămâne implicat în activitățile de până acum, dar îmi propun să dezvolt și să extind aceste activități. Dezvoltarea carierei mele academice și de cercetare viitoare doresc să se realizeze în două direcții principale: activitatea didactică (educațională) și activitatea de cercetare. Pentru a beneficia de avantajele ambelor direcții de dezvoltare și pentru a le putea îmbunătăți în mod continuu, aceste direcții nu vor fi considerate ca fiind independente, ci vor fi corelate.

Dezvoltarea activității de cercetare se va axa, ca și până acum, pe participarea la evenimente de specialitate (conferințe, simpozioane, seminarii, workshopuri) naționale și internaționale, participarea la rețele de cercetare naționale și internaționale și prin publicarea și diseminarea rezultatelor de cercetare și prin colaborarea și dezvoltarea a noi metode și rezultate în domeniu în proiecte de cercetare. Rezultatele cercetărilor viitoare se vor regăsi în cărțile și articolele pe care le voi publica, precum și în cadrul proiectelor de cercetare pe care le voi coordona. În cadrul proiectelor viitoare voi încuraja studenții, masteranzii și doctoranzii să participe la activitatea de cercetare și la diseminarea rezultatelor prin participarea acestora la diverse conferințe și simpozioane, precum și publicarea rezultatelor în cărți și reviste de

specialitate de prestigiu din țară sau străinătate. În cadrul activității de cercetare voi face o prioritate din încurajarea doctoranzilor în scopul de a-i ajuta să dobândească abilitățile necesare pentru o viitoare cercetare independentă.

În domeniul managementului universitar, în calitate de membru al Comisiei CEAC, din cadrul instituției universitare unde sunt cadru didactic titular, doresc să contribui prin activitățile de evaluare, analiză și acțiune la dezvoltarea unei culturi a calității actului educațional, precum și la îmbunătățirea planurilor didactice și a curriculei.

Cadrul prin care îmi propun construirea carierei universitare se bazează pe un set de valori: Astfel, ca teolog, mai întâi de toate, consider că în cariera mea academică și de cercetare, atât prezentă cât și viitoare, au și vor avea prioritate *valorile spirituale*, dezvoltate printr-o relație specială (rugăciune, studiu, meditație) cu Dumnezeu. Apoi urmează *valorile necesare unei activități academice* fructuoase : feedback, transparență, deschidere la nou, comunicare, lucru în echipă. Îmi doresc să construiesc o carieră academică și o reputație profesională excelente, care să contribuie la succesul și la o vizibilitate crescută a instituției universitare unde sunt cadru didactic titular, dar și a oricăror alte instituții universitare cu care voi colabora, în mod special în spectrul academic teologic.

Consider că prin contribuția mea în domeniul Teologiei istorice, am contribuit într-o anumită măsură, la dezvoltarea acestei discipline, că rezultatele cercetărilor mele au fost receptate pozitiv de comunitatea științifică națională și internațională, că activitatea mea ca membru, referent științific -comitete științifice, ale unor jurnale sau conferințe științifice naționale sau internaționale, contribuie la o bună vizibilitate științifică și că pot contribui în viitor la formarea de specialiști în acest domeniu de cercetare.